

Podobnym przykładem niefrasobliwego działania innego wojewódzkiego konserwatora zabytków jest próba przeniesienia na organ celny kosztów wykonania „kart ewidencyjnych zabytków ruchomych”. Dokonując czynności związanych z wydaniem orzeczenia o zabytkowym charakterze przedmiotów, wojewódzki konserwator zabytków zlecił wykonanie tych kart ewidencyjnych pracownikowi dokumentacji zabytków. Dlaczego zlecający usługę (we własnym imieniu i na własny rachunek) wskazał organ celny jako płatnika - trudno dociec. Również trudnym do zrozumienia jest ewidencjonowanie zabytków przed objęciem ich w posiadanie.

Przy takich nieprawidłowościach właściwym jest dążenie organów celnych do zmiany zasad współpracy z niektórymi organami Służby Ochrony Zabytków. Korzystając z pomocy tej Służby organy celne oczekiwałyby: • orzekania o zabytkowym lub muzealnym charakterze przedmiotów na podstawie §10 ust. 2 wymienionego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów • zapewnienia w wydawanych orzeczeniach zgodności z wymogami przepisu i to zarówno co do ich formy, jak i treści.

Do czasu ujednoczenia praktyki stosowanej przez wojewódzkich konserwatorów zabytków możliwe jest akcentowanie pośrednictwa Biura Ochrony Dóbr Kultury i Muzeów Państwowej Służby Ochrony Zabytków w Warszawie w procesie nieodpłatnego przekazywania muzeom przedmiotów o charakterze zabytkowym lub muzealnym, stanowiących własność państwa i będących w dyspozycji organów celnych. Pozytywnie oceniane przez organy celne działania biura nie wynikają z umocowania prawnego, a ponadto cała procedura wydłuża czas i wpływa na koszty postępowania. Celowym wydaje się więc zalegalizowanie stosownej praktyki (poprzez zainicjowanie zmian przepisów rozporządzenia Rady Ministrów) lub też pozostawienie prawa rozstrzygnięcia w tego rodzaju sprawach wojewódzkim konserwatorom zabytków. Udoskonalenie współpracy z organami celnymi pozwoli tym ostatnim na bardziej skuteczną walkę z przemytem dóbr kultury, co w konsekwencji wpłynie na możliwość wymiernego wzbogacenia zbiorów muzealnych.

Innym problemem nurtującym organy celne jest zbywanie przedmiotów dawnej wytwórczości, nie uznanych przez wojewódzkich konserwatorów zabytków za dobra kultury. Przedmioty te organy celne muszą sprzedawać na zasadach określonych ustawą o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Nie dysponując warunkami do prowadzenia takiej sprzedaży, urzędy celne otwarte są na inicjatywę i propozycję podmiotów (w tym gospodarczych) mogące im pomóc w tym zakresie.

Wspominając o tym na łamach czasopisma „Cenne, bezcenne, utracone” liczę na odzew osób zawodowo zajmujących się działalnością handlową w zakresie przedmiotów dawnej wytwórczości. **Stanisław Adamski** ■

Zasady wywozu

Zasady i tryb postępowania w sprawach dotyczących wywozu za granicę na stałe dóbr kultury lub przedmiotów o takim charakterze

Zgodnie z przepisem art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury i o muzeach (Dz. U. Nr 10, poz. 48, z 1983 r. Nr 38, poz. 173 z 1989 r. Nr 35, poz. 192 oraz z 1990 r. Nr 34, poz. 198 i Nr 56, poz. 322) - wywóz dóbr kultury za granicę jest zakazany. Jedyne dyspozycja ust. 2 ww. przepisu dopuszcza w wyjątkowych przypadkach, po stwierdzeniu, że brak danego przedmiotu nie spowoduje uszczerbku dla dorobku kultury narodowej, iż Minister Kultury i Sztuki po zasięgnięciu opinii organów, o których mowa w art. 10 ust. 1, może zezwolić na jego wywóz za granicę na stałe. Organem opiniodawczym w tych sprawach jest Komisja do Spraw Wywozu Dóbr Kultury za granicę na stałe, działająca przy Ministrze Kultury i Sztuki. Ponadto informuje się potencjalnych wnioskodawców w sprawach związanych z zamiarem wywozu przez nich za granicę na stałe dóbr kultury, iż w tym zakresie wskazane wyżej ustawowe zapisy mają swoje uzasadnienie w faktycznym zniszczeniu oraz rozproszeniu wielu dóbr kultury składających się na dziedzictwo i rozwój kulturalny w wyniku działań i grabieży wojennych, bez względu na rodzaj i pochodzenie dobra kultury. W tym stanie rzeczy, mając na uwadze powyższe ustalenie zgody na wywóz za granicę na stałe dóbr kultury lub przedmiotów o takim charakterze:

1. W przypadku zamiaru wywozu za granicę dobra kultury lub przedmiotu o takim charakterze - wnioskodawca winien wystąpić do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków właściwego ze względu na miejsce zamieszkania wnioskodawcy lub miejsce przechowywania przedmiotów.

2. Wobec stwierdzenia przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, że zgłoszone przedmioty są dobrami kultury, o których mowa w art. 42, ust. 1 pkt. 1 powyższej ustawy lub też są przedmiotami powstałymi przed dniem 9 maja 1945 roku (z wyłączeniem dzieł twórców żyjących, chociażby powstałych przed tą datą) WKZ zgodnie z art. 61 (4 kpa) powinien taki wniosek przekazać według właściwości do rozpatrzenia Generalnemu Konserwatorowi Zabytków działającemu w tych sprawach w imieniu Ministra Kultury i Sztuki.

3. Wniosek przesyłany do organu, o którym mowa w pkt. 2, powinien składać się z:

- podania wnioskodawcy (ze znaczkami skarbowymi naklejonymi na podaniu),
- opisu przedmiotu(ów) sporządzonego w wyniku bezpośrednich oględzin przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (lub upoważnione przez WKZ muzeum),
- dwóch identycznych odbitek fotograficznych formatu pocztówkowego dla każdego ze zgłoszonych przedmiotów.

W przypadku przedmiotów o charakterze zabytków techniki mają zastosowanie wymogi określone w pkt. 6 niniejszej informacji oraz w odniesieniu do instrumentów muzycznych wymogi wskazane w pkt. 7.

4. W zależności od przyjętego rozstrzygnięcia, stosownie do wskazań określonych we wstępie do niniejszej informacji Generalny Konserwator Zabytków udzieli zezwolenia na stały wywóz zgłoszonych dóbr kultury za granicę lub też odmówi wydania takiego zezwolenia.

5. W przypadku uzyskania zezwolenia Generalnego Konserwatora Zabytków na wywóz dóbr kultury za granicę na stałe obowiązuje opłata skarbową w wysokości 25% wartości tych przedmiotów według wyceny dokonanej przez właściwych biegłych lub w sytuacji, gdy zgłoszone przedmioty nie są dobrami kultury, o których wyżej mowa, obowiązuje opłata skarbową za wydanie zaświadczenia stwierdzającego, że dany przedmiot nie jest dobrem kultury (w wysokości 0,60 zł.)

6. W przypadku przedmiotów o charakterze zabytków techniki (np. ciągniki, samochody, motocykle, tabor kolejowy, samoloty, pojazdy konne, maszyny i inne urządzenia techniczne) wskazuje się na bezwzględną konieczność dostarczenia: zdjęć z ujęciem co najmniej z trzech stron, wraz z ewentualnym sfotografowaniem detali istotnych dla rozstrzygnięcia wniosku (w tym m.in. znaki firmowe). Poza podaniem wymiarów przedmiotu nieodzowne jest oznaczenie techniki i materiału wykonania, z określeniem czasu jego powstania. Pomocnymi mogą być również opinie właściwych biegłych.

7. W odniesieniu do wniosków dotyczących instrumentów muzycznych, wniosek w tym zakresie powinien zawierać dodatkowo opinię rzeczoznawcy z dziedziny właściwej dla odpowiedniego rodzaju instrumentu dotyczącą jego wartości zabytkowej. Powyższe wymogi mają swoje uzasadnienie poza postanowieniami ustawy, o której mowa, w przepisach rozporządzenia Ministra Kultury i Sztuki z dnia 30.06.1965 r. w sprawie trybu zgłaszania wniosków oraz wydawania zaświadczeń i zezwoleń na wywóz za granicę dóbr kultury. (Dz. U. Nr 31, poz. 206).

Jeżeli wniosek w sprawie wywozu dóbr kultury za granicę na stałe będzie wymagał przeprowadzenia dodatkowego postępowania wyjaśniającego, termin jego rozpatrzenia może ulec przesunięciu do 2 miesięcy - stosownie do art. 35 (3 kpa.)

Uwagi:

1. Przy Generalnym Konserwatorze Zabytków działa Komisja do Spraw Ocen i Wycen Dóbr Kultury, która może na życzenie wnioskodawcy, wyrażone pisemnie w podaniu do Generalnego Konserwatora Zabytków, dokonać wyceny przedmiotów - w przypadku wydania przez Generalnego Konserwatora Zabytków zezwolenia na ich wywóz za granicę na stałe. Jednocześnie wnioskodawca winien zobowiązać się w tym podaniu do uiszczenia na rzecz Biura Ochrony Dóbr Kultury i Muzeów opłaty za dokonaną wycenę wyżej wymienionych przedmiotów w wysokości 3% ogólnej ich wartości.

2. W sprawach wywozu za granicę dóbr kultury Biuro Ochrony Dóbr Kultury i Muzeów przyjmuje zainteresowanych: w Warszawie, przy ul. Ksawerów 13, w pokoju nr 4 we wtorki, środy i czwartki w godzinach od 11⁰⁰ do 13⁰⁰ (prowadząca te sprawy: mgr Barbara Radłowska - główny specjalista ds. obrotu dobrami kultury, tel. 48 13 19, 48 10 48; fax: 48 53 53).

Poszukiwanie skradzionych i zaginionych dzieł sztuki stanowi bardzo poważny problem, który będzie często prezentowany na łamach naszego pisma i przedstawiany w różnych aspektach. Śledzenie losów zabytków na rynku krajowym i w obrocie międzynarodowym jest zadaniem trudnym i skomplikowanym. Jest jednak opłacalne i przynosi wymierne efekty w postaci zwrotu dzieł sztuki prawowitym właścicielom. Osoby poszkodowane mają do swojej dyspozycji nie tylko organy ścigania łącznie z pomocą Międzynarodowej Organizacji Policji Kryminalnej (INTERPOL), ale również i inne wyspecjalizowane instytucje zajmujące się zawodowo poszukiwaniem skradzionych dzieł sztuki. Od blisko trzech lat Ośrodek systematycznie współpracuje z jedną z nich - Międzynarodową Fundacją ds. Poszukiwania Dzieł Sztuki z siedzibą w Nowym Jorku. Fundacja wydaje miesięcznik IFARreports, który dla wielu domów aukcyjnych stanowi podstawową informację o poszukiwanych przedmiotach. Dzięki uprzejmości redakcji pisma będziemy mogli przedstawiać czytelnikom najciekawsze, międzynarodowe sprawy związane z kradzieżami i odzyskiwaniem dzieł sztuki. W kolejnych numerach będziemy informować o innych organizacjach, które mają podobne zadanie jak IFAR.

Co to jest IFAR?

Międzynarodowa Fundacja Poszukiwań Dzieł Sztuki IFAR (pierwsze litery ang. International Foundation for Art Research) to organizacja, której celem jest nie zysk, ale uniemożliwienie obiegu skradzionych, sfalszowanych czy też nieznanego pochodzenia dzieł sztuki.

W 1991 r. IFAR weszła w skład powstałego w Londynie Rejestru Zaginionych Dzieł Sztuki (ALR), będącego czymś w rodzaju międzynarodowej izby rozrachunkowej zajmującej się skradzionymi dziełami sztuki, posiadającej bazę danych zawierającą 60 tys. skradzionych pozycji.

Dysponując takim zapleczem ALR oferuje swoje usługi polegające na poszukiwaniu złodziei dzieł sztuki (Art Theft Search Service), co pozwala wszystkim potencjalnym nabywcom stwierdzić, czy zakupione właśnie dzieło sztuki nie zostało wcześniej zarejestrowane jako skradzione (usługa wyceniona jest na 50 USD od 1 sprawdzenia).

Chcąc skorzystać z usługi należy skontaktować się z Anną Kisluk, tel. (0 044) 212 879 1780.

Wydawnictwa IFAR-u, tj. „IFAR newsletters” oraz „IFARreports” publikują informacje o kradzieżach. Czytelnik znajdzie w nich artykuły o zaginionych dziełach sztuki, przepisy prawne, artykuły nt. własności kulturowych i identyfikacji autentyków. Wydawnictwa te trafiają do pośredników dzieł sztuki, muzeów, prywatnych kolekcjonerów na całym świecie. Często zdarza się, że właśnie dzięki takiej informacji udaje się odnaleźć skradzione przedmioty.

Kolekcjonerzy, dealerzy oraz muzea mają prawo, na łamach wspomnianych wyżej wydawnictw, informować o kradzieżach (65 USD za 1 skradziony przedmiot) pod warunkiem, że przestępstwo zostało wcześniej zgłoszone policji, a wartość skradzionego dzieła sztuki przekracza 1000 USD.

IFAR proponuje również drugi rodzaj usługi; jest nią potwierdzenie autentyczności dzieła (Art Authentication Service), pozwalające rozwiązać wszelkie wątpliwości co do pochodzenia i prawdziwości przedmiotu. W ciągu roku dokonuje się nieodpłatnie setki tego rodzaju ekspertyz. O odpłatności mówi się wówczas, gdy IFAR umawia się z klientem, że prowadzić będzie prace poszukiwawcze, konsultowane z właściwym ekspertem i zakończone specjalnym raportem. By dowiedzieć się więcej nt. tej usługi lub przekazać informacje, które mogłyby być przydatne IFAR, prosimy kontaktować się z Nancy Little.

IFARreports

